

תחרות הסיפור העברי הקצר — סיפור י"א

מכתב לאלהים

או

יסכה ממדרוני הגלבוע

מאת סלע בהר

א.

בהרי הגלבוע יש סלע ובסלע ניקרה ובניקרה יש מכתב כתוב לאלוהים בידי ילדה ששמה יסכה.

תמירה וגאה ויחידה היתה עולה יום-יום אל מעלה ההרים, ומשגיחה היטב שלא יראנה רפי הרועה ולא יגלה את סודה, כי שעת מנוחה היא לילדים, שעת חום-הצהררים. שם היתה עולה להתגעגע על הוריה ששלחו אותה מארץ פולין הנה. "כי אבי ציוני גדול", הסבירה. ואך זה לא עשה רושם על בני גילה. ובלבה תהייה חשאית: למה באמת שלחו אותה הנה? וספק נקר במוחה אם אמנם אוהבים אותה — — —

ב.

אט אט הבחינה יסכה, ככלב בוחן בעליו החדשים, כי בני עשר ומעלה בארץ זו אינם כמו בני-גילם בפולין. מלים כמו "שנאת-ישראל", כמו "ציונות" אינן תבלין לשיחת יום-יום, ו"גלות" — תהיה לה — — תחדל לה — — מה איכפת? האנשים העמלים והאוכלים לחם-עוני הם יותר מכל ציונות, האדמה שמסקלים יום-יום כדי לעדרה ולהצמיח עליה ירקות ועצים היא יותר מהרצל, המנוחה ורוח השלווה היורד איתה — היא התפילה, היא השירה. ולשון אחרת מפעמת את המקום: שבת היא שבת, ושבת — כל יום מנוחה. המלה "תודה", אמרה אנה, היא מלה "בורגנית", ואם מוכנה את להרכין ראש בהכנעה אמרי: יפה. אמרי: זה מוצא חן בעיני, אך לא תודה.

אמרה אלה, אמר דן, אנחנו מתחילים חיים חדשים, בזקיפות קומה ואין אנו זקוקים ליחוס אבות — — —

נאום יוחנן הקטן, אשר פני כרוב לו:

— למה זה הגדיים כולם דומים, ולמה הילדים כל אחד שונה? למה לא יהיו כולם שווים?

יחוס משפחה — מה הבדל, כולם שווים במעלה, ורב אינו תואר כבוד כלל. ובית-כנסת אין.

ידוע ידעה הילדה כי הוריה לא היו מקדמים בברכה את כל אלה, אך תמיד זכרה את דברי אמה כי חוט-סתרים נמשך מלב אם אל לב בניה אל כל אשר ילכו, ואם יכאב לה ליסכה יכאב לב האם. ולכן כבשה את בכייה לבל תשמע אמה.

* * *

כאן אין בוכים.

אפילו כשמת הילד הנפלא לא בכו האנשים. נכון — התעצבו, אך לא בכו.

יותר מכל רצתה לדעת הילדה החדשה אם הוריו גם הם חסכו את הדמעות ואפילו על קברו. מה נורא לחשוב על הורים שיכבשו דמעות על ילדם המת. טוב שלא נקראו הילדים ללוויה וישאר הכל חידה.

ויסכה לא היתה מעודה בבית-קברות.

על ראש ההר, לרגלי הסלע שלה שחמדה מכל הסלעים, שם בכתה יסכה והספידה את עזרא הילד כחול-העינים שארסו של נחש שם קץ לחייו.

שם קוננה וקבלה והתנחמה. "השם נתן והשם לקח" — לחשה וחזרה על המלים שידעה מימי ילדותה, כדי שתבין אותן בעצמה.

ותזכור את בכי אמה בשבתות בבית-הכנסת. "על צרות ישראל", היתה מסבירה לה, "של ימינו אלה ושל כל הדורות. ואמה, זוכרת היא, חגיגית, בשמלת משי מרשרשת, ושרשרת-זהב עונדה צוארה.

אז תפן אל התווה ודברים בפיה: הלא תראני, אלהים, אני מוכרחה להיות שונה במדרון-ההר, אחרת ילעגו לי, ולי אין לאן ללכת מכאן — לי אין אומץ-לב כמו לאליעז המתפלל גם כשילדים מלעיגים עליו, ועוד טרם אדע להסביר במה אאמין ולמה? עשה את ימי כברק שיעברו ואהיה כמלכה על מחשבותי, ועד אז אנא שמור עמדי את סודי — — —

את כל זה רשמה במכתבה לאלהים והחביאה אותו בנקרת הסלע אשר בגלבוץ.

ג.

"בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", למד המורה לתנ"ך: לא האלהים שאת חושבת, פנה אל יסכה החדשה בכיתה. כך ודאי לימדו אותך שהוא יושב בשמים וכל-יכול.

זו לה הפעם הראשונה ששמעה יסכה דברים נוראים כאלה על אלהים. ולמה יגיד זאת דווקא שמריה המורה, האהוב עליה?
— ואיך אחרת? מלמלה, וצחוק רם של ילדה שמנה עלה גם כבה מהר, ובלבה עלבון.

מנין לו מה מחשבותי על אדני, חשבה לעצמה. כלום נתכוון לאמר שיש שני מיני אלהים?

אתמול אמר לה נער אחד שהטבע הוא אלהים.

— ושם אחר למה? שאלה. ובכורי מחשבה חדשה צצו בלבה: מסתמא הם סבורים שאין אדני קיים כלל — — —

ד.

הרועים בהרים עוררו את קנאתה של יסכה יום-יום. מה מאד היתה רוצה גם היא להיות רועה! מה משמחים אותה הכבשים הפזורים בין הסלעים ותרים אחרי עשב, שהוא קלוש בעונה אחת, ורווה בשנייה וזרוע פרחים. פה אין קולעים זרי פרחים כמו בפולין, אך כאן, בעברית, יפים יותר שמות הפרחים: צבעוניים וכלניות, רקפות, ודמומיות — ש"טפת-דם" (המכבי) היא כינוי החיבה שלהן. ואמנון-ותמר פרחי-הקטיפה, ודודאי-אהבה. כן, גם דודאי אהבה.

— אל תאכלו מן הדודאים, לבל תהיו חולי אהבה, וצחוק עליו פורץ:

— לכן דווקא נאכל!
 — ומי יהיה הראשון?
 כולם הראשונים, ולא בלי היסוס-מעט בלב, ואחר-כך גם מעט אכזבה; חצי שעה, שעה — — — — — ודבר לא קרה. אך אולי צריך לחכות יום ולילה?
 — היא אוהבת אותך! הכריזו ימין באזני הרועה. ויסכה הסמיקה ואמרה:
 — זה לא נכון.
 נענה ימין ואמר:
 — את עצמך סיפרת לי שאת אוהבת רועים.
 — אמרתי, אבל לא התכוונתי אליו בדיוק.
 — אלא אל מי התכוונת בדיוק?
 — אה, מן התנ"ך.
 — אם כן את דוד את אוהבת. הרועה והמלך!
 בואי נא שבי, הנסיכה, והרועה יחלל לפניך.
 וקול החליל הנפלא הצליל את כל הדי ההרים.

ה.

— עכשיו את לגמרי ילדה ארץ-ישראלית, אמר שמריה המורה יום אחד ליסכה לפני כל קבוצת הילדים. היא צחקה והביטה על רגליה החשופות שאינן יותר בישניות כמו שהיו. ואך ידעה שהוא אינו מתכוון להילוכה וצחוקה החפשי, אלא משנשחררה מן "הגלות" פרקה מעליה גם את האלהים שהביאה עמה, ואת ה"אמונות הטפלות" בנות הדורות. והיא — — — — — אם כי רצתה לאמר דבר מה ולא נועזה, שמחה שהצליחה להסתיר את סודה, והוא, המורה, והאחרים אינם רואים ללבה.
 ויסכה — — — — — אומרת כל לילה "שמע-ישראל" לעצמה וכל בוקר היא משננת תפילה.

ו.

כל יום הביא עמו מין פלא חדש, של "יש" ושל "אין". והמחשבות — יש שהן כצבעים הרבים בהרים, עם עלות השמש ושקיעתה או לפני גשם ואחריו. ויש — כסערה הסוחפת גגות לשדות, ויש שהן כנחל השקט, כאש האוכלת את התבואה או כמים המציפים את האדמה ופורצים כל סכר.

* * *

כמעט ששכחה את פני הוריה ומה תעשה כשתראם? ואולי היא כבר לא כמוהם?

הלכו ודהו הדברים שאהבה. עמומים ורחוקים נעשו. ואלה שלא אהבה באים וקרבים בצעדי ענקים. היא לא תקבלם, לחשה לעצמה.
 עליצות גם עצבות שחקו בפניה. וכליון-נפש עז לה, לנערה, תכוי בתוך-תוכה שפעמי-הזמן לא יגעו בה והיא תשאר תמיד, תמיד כמו שהנה.

פחד החיים עמד מולה אכזרי ומבהיל. מחוץ לשדות־חופש אלה יש עיר כולה חידה ומסתורין, והמחשבה שהיא תטמא את ידיה בכסף מבהילה אותה. והיא מעודה לא קנתה עוד דבר — — —

ז.

ליהודה היה יומן. והיומן בתיבה נעולה תחת מטתו. — מה יכול לכתוב שם יהודה השתקן? תמהו הנערים ובמבט־עיניהם ברק זומם.

יום אחד פשטה השמועה בחבורה שהצילו את חייו של יהודה — — כי ביומנו, שנים פתחו, היה כתוב שבו ביום „יאבד את עצמו לדעת“.

— כמובן שלא היה עושה זאת, טפשים שכמותכם, — הבטיחם שלום הפשטן והגבון שביניהם. והנה הגיעה יללת יהודה:

— איך זה נועזתם להתפרץ בכח אל מזוודתי ולקרוא דברים בלי רשות! ? מהם הסכימו לו ומהם לא הסכימו. ומשהו נאחו באוויר שקרב את הלבבות. כל אחד ראה את עצמו אשם.

ח.

... ואיש אחד היה — במורד, בקיבוץ, חנוך שמו, אב לאחד הילדים. והוא אמן, והוא משורר.

אין זאת כי נענה לנהייה מסתורית של אנשי המקום הזה לחיי־נשמות, ובא הנה, וכל הרוצה היה בא להתחמם לאורו ולקטוף מפרי חכמתו.

בערבים היה חנוך עולה ומספר לילדים בצריפים לפני השינה מסיפוריו, המתובלים סממני דמיון ומדע, על פלאי הרגע והנצח, וקריאת „עוד“, או צחוק־פתאום, היו נשמעים מבעד לקירות־העץ של החדרים. ועל אנשים סיפר, על הליכותיהם ומחשבותיהם — — והוא עצמו כל הליכתו אומרת חופש־אדם וכבוד־אדם. שירת רוחו בעצם היותה הורגשה בחלל האוויר ודפקה על הלבבות אף בהעדרו.

קסמה לו הלשון העברית לחנוך שגדל על שירתם של גתה והיינה, והלך וגילה בה אוצרות יופי חדשים. כאשה הנצחית גורל אחד בעיניו ללשון ולאשה: „אמור לה את יפה והיא תלך ותיף“...

את יסכה הוליך אל שערי האמנות, וצרור מפתחות הפקיד בידיה אל חדרי הפנים שלה, ואת חושיה חدد לתהות על הטעם הטוב ועל המופלא שביצירה, ככתב־הרזים אשר ניתן ליחידים לפענח.

ט.

— אל תלכי לבדך בהרים, הזהירו את יסכה. הלא שמעת על הגמלה המטורפת שנמלטה מן הכפר הערבי, נואקת בלילות ורצה ומתרוצצת כל היום מסלע אל סלע? והערבים נוהרים מנגוע באחותם למדבר פן תמיט רעה עליהם — — —

— בודאי חטאו לה. אפשר שגולו ממנה, או החליפו את הוולד, כמו שעשו השכנים שלנו פה לזלפה הפרה וגם היא בכתה הרבה.

המלים האחרונות שלה נשמעו ממרחק, בדרכה למקומה הסודי אל הסלע שלה, בו חבוי מכתבה לאלהים, ואבנים קטנות סותמות על פיהו — — — בדרך אולי תפגוש את האשה אשר גילתה לה, ליסכה, את סודה: שהיא מגדלת ערוגה של סגליות ריחניות, במקום חבוי מקומר בין סלעים. שם היא באה עם אהובתה ומגישה לו מנחה מפרחיה. וסגלית אחת בחולצתה, שריחה כבושם המעולה ביותר.

י.

— הזבל הזה, הכריזה חנה, כשהורידה משיני־הקלשון מקצתו בין אצבעותיה, הוא הבושם המכובד ביותר בכל העולם!
— אם אנחנו חושבים על התועלת שבכך, כן, אבל לא כן באמת, — אמרה יסכה, ונבהלה למראה הערימה הגבוהה של הזבל המהודק והפולט את חומו וסרחונו עד בחילה.

חס לה מהגיד זאת, כי חנה הנה נשקה את הרגב שרוכבה בידה בטרם יתערב עם האדמה היבשה. היא הילדה שאמרה לה פעם שאין קודש בעולם, הכל רק פשוט. מעין זה השמיע שלום על היופי: אין עינים יפות או לא־יפות. עינים הן רק כדי לראות בהן בלבד.

יא.

— את רוצה להיות חברה שלי? — שאלה הדסה את יסכה, שעה שחפרו גומות ושתלו בהן אורנים קטנים במדרוני ההר.
— אני רוצה, אמרה ברגש, ולבה מלא שמחה על המלה חברה, שכאילו ברית נכרתה ביניהן ועדים השתילים אשר יהיו לעצים. והכל היה ברגע אחד נפלא יותר וכדאי יותר.

הן תקעו את ידיהן המעדרים באדמה ובשבתן על ריבוע הפלדה צחקו צחוק־ילדות מצטלצל ונחמד מכל צחוק בעולם כולו.

יב.

הרקודים במעגל שם באולם השכנים היו תמיד נמשכים עד כלות הכוחות, לקצב מפוחית־פה צרודה, נושפים, מיוזעים ופורשים לבסוף בדומיה, כעלובים, איש איש למקומו, כמו באו לפרוק עול וכבר מעמיסים עול שני, ויסכה קיוותה כל פעם לראותם מעתה מבודרים, שמחים, אוהבים — כראוי לאנשים מבוגרים. וסבא וסבתא אין במקום הזה.

* * *

בלילה אחד חם ובהיר לא יכלה יסכה, ואיתה חברותיה השלוש, להירדם. ברמזי תנועות ולחשים קמו ויצאו האחת בעקבות השניה על קצות אצבעות, בשביל המוביל אל הבמה אשר במעלה ההר. וה"במה" חלקה, ישרה, כמו עשויה במתכוון לקהל שחקנים. עוטות סדינים הן מרקדות והן הקהל. והצללים מרקדים שקופים לאור הירח.

— אי ואבוי אם יראו אותנו, יחשבונו לרוחות ולשדים, — אמרו עמירה וחנה.

— אכן נקרא לזה ריקוד-השדות, הסכימו הדסה ויסכה, והן פושטות את הסדינים ושוב מתעטפות, והרי הן ברבורים עולים מתוך בריכות-שחור, וחבצלות צחורות, כמהן כאלות קדומות, בקיפולי הבדים הלבנים.

ואיש לא בא לא להשתחוות להן ולא להפריע.
עם בוקר, לצלצול הפעמון, קמו מתוך עצלות, ובחיפזון, דבר לא נאמר, ומחשבה משותפת בלב כל אחת מהן: חבל שהלילה נגמר — — —

יג.

ריבה היתה מלאת שמחה ומרץ. סמל הבריאות אמרו עליה.
ומה התפלאה יסכה כשריבה העליזה נתגלתה לפניה באחד מטיוליהן באור חדש.

— בואי ונצא לטיול ארוך, אמרה. אני אהיה מורה-הדרך. לא אגלה לך לאן אוליכך עד שנגיע ותראי בעצמך.

הלכו והלכו, ונראו בעיני עצמן כנקודות שתיים לגבי רום מעלתו ההר. והנה ריבה רצה ממהרת קדימה. עולה על כמה מדרגות משתטחת על ריבוע השיש החלק ונצמדת אליו בידיה כזיקית.

— מהו המקום הזה? — שאלה יסכה ורטט חרדה בקולה שהמקום עורר בה.
— תחת מסד-השיש הזה, — הסבירה ריבה בקול מסתורי, — שוכבים אנשים מתים, הרוגים, וזו מצבה. אני אהבת את השקט המיוחד שבכאן. הוא בא מבפנים. בואי, עלי ותקשיבי. בואי ואספר לך חלום נהדר שחלמתי. יותר מדי יפה הוא מלספרו במלים מפני האורות והצבעים והנגינה שהיו בחלומי כשעליתי במדרגות המתפתלות: כאילו מן המקום הזה — עליתי ועליתי בלי סוף, עד שכבר לא היה לי כוח יותר, והמדרגות לבנות ונקיות-נקיות ומלאכים משני הצדדים כל הדרך. את מאמינה במלאכים?

— כן, אני מאמינה.

— בטוח, זה סימן שאמות צעירה.

— את מצחיקה אותי, — מלמלה יסכה.

ובלבה פחד נורא שמא לא חלום הוא אלא חזיון-אמת — — וריבה ממשיכה את סיפורה:

— כשהגעתי למדרגה האחרונה מיד פגה עיפותי ונגינה וקול פעמוני כנסיות, כאלה ששמעתי בימי ילדותי ברוסיה, נשמעו פתאום לפתע.
והיא שואלת:

— כלום היית בכנסיה של נוצרים?

— כן. פעם. עם עוד ילדים, ואחר-כך נשכתי אצבעי עד זוב דם — — —
— מדוע?

— כי אסור. ואני עדיין יכולה להריח את הריח המזור. יש אומרים — זה ריח הקטורת של הקתוליים. אך בקרבי הוא חי כריח התפילה שלהם. אני הלכתי לבית-כנסת עם אמי.

— ואצלנו במקומנו לא היה בית-כנסת יהודי. ספרי לי איך זה נראה בפנים?

— פשוט. אנשים ותפילה וארון־הקודש. ונשים בקומה השניה והילדים משח־קים על המדרגות.

בדמיוני חשבתי תמיד שבארץ־ישראל אמצא בית־כנסת של כסף וזהב, כמו בית־מקדש, ששבילים יובילו מכל מקום אליו, ומדרגות רחבות תהיינה לילדים לרוץ כמה שרוצים, לעלות ולרדת ולהתחלק על המעקות — — — אך בואי ונלך מן המקום הזה!

— בית־מקדש. — חזרה ריבה. — כך אקרא למקום הזה שלי, כסמל שבו סוד חיים ומוות.

— ולי בית־מקדש אחר, — גילתה לה יסכה. סלע. אך לא כשלך חלק וחיוור ועצוב. שלי מחוספס, פראי ועליו, שם בראש ההרים. ואם גם יונתן נפל חלל על יד סלע זה גם אז הוא לא עצוב, כי אני לא רוצה למות.

בדרך חזרה עלה באפן ריח של בית־חולים שבקירבת מקום. אילן עתיק עמד לצד הדרך. וריבה מתה צעירה.

יד.

— אני מנחשת שיהיו לך הרבה ילדים, אמרה אחת אל השניה. אמרה השניה: הראי את כף ירך ונראה כמה קווים מתפלגים מן המרכז ונדע. — שנים. שני ילדים לך, שלשה או ארבעה לך, אם תחשבי את הקו הקטן הזה, ולך — אחד.

— אני כלל לא בטוחה שאני רוצה ללדת.

— כשתגיעי לכך תרצי.

„כשתגיעי לכך” — והמרחק נצטייר ליסכה כמלוא פסיעה.

* * *

אלפא היתה בת־המקום ולפניה דרך אחת בלבד: כאן נולדה, כאן תמשיך וכאן ימשיכו ילדיה וילדי ילדיה.

אלפא יודעת לאחוז בנשק עוד מילדותה. אביה השומר לימד אותה.

המלה „גבורה” טבעית כאן כאוויר לנשימה, מבלי שיקראו אותה בשם. המלה

„פחד” כמוה כפחד לבטא אותה. יותר מזה: היא סמל הבושה.

יסכה לא יכלה לראות את עצמה עם רובה בידה, והתואר גיבורה לא לקח

את לבה. אולם ידוע ידעה שמוכרחים להילחם כשאויב מתנפל — לא לשם גניבת

ענבים בכרמים — אלא כדי לכבוש את הכל — —

אלפא יודעת שאין אמונה אלא אחת: באדמה שעליה היא יושבת. ויסכה

שנעקרה פעם תלך ותיעקר שוב ושוב. ואמנם עכשיו כמה אמונות מעורות בה:

מדעת ושלא מדעת. והיא כשתיל הזה שהצמיחה, ששורש לו למטה ועושה פרי

למעלה, והגוע איהו?

טו.

בשורת הפורענות ריחפה באוויר.

הידידים השכנים עוטי הכפיות והעביות היו פתאים לאויבים. לא מזמן כיבדו

את אורחיהם באוהלם מתוך גיגית אורז ובשר־כבש והחליפו מתנות לאות־ידידות. ידווה הלב שנשמעו למזימתם של מסיתים עוינים מזרח־ריב לטובת עצמם. ובא הד לשאלתה של אלפא הילדה: ומה כשיבואו לקחת מכם את האדמה אנשים שלא עבדו אותה? כולם, כמובן, יגנו. ואמנם כולנו הגנו מקטן ועד גדול.

* * *

ריקמת הימים ששיבצה צבעים חדשים יום־יום הגיעה לקיצה. ילדי המקום המשיכו לשבת על אדמתם, האחרים נשלחו אל כל אשר נשלחו. אגדת ההרים נתפרקה ברגע אחד. התמוטטו קירות־הערש לעמק, וחדלה המחיצה בינה לבין החוץ. חץ פלח את לב האגדה, כחץ שפלה, דרך קירות הקרשים, את לב הילדה בתמונה שמעל המטה.

טז.

שוב לשון חדשה, לשון העיר. הנער עם הפרחים בסל היה הראשון שעשה רושם על יסכה, ברחובות העיר. — מנין לך כל אלה הפרחים? — משום מקום, ענה, עבודתי היא למכור אותם. בקונדסנות הוציאה יסכה ממחטה מימין מכנסה, התירה את קישורי הממחטה בה היו צרורות פרוטות מספר, ופרשה על כך ידה. — בחר לך את הכסף, אמרה בבת־צחוק. והנער בחר בשבילה שושנה אדומה, הגיש אותה לה ואמר: מתנה.

והנה אשה מופיעה, בוחרת זר ונותנת לידו כסף.

כאן קונים פרחים, כאן קונים גם ילדים.

בבית־הילדים שבקצה הרחוב מצאו תינוק מונח על הסף, עם ערב נורא לחשוב: אשה רעולת צעיף שחור, אמרו, הניחה אותו ונעלמה — — — בכל מקום נקלעה יסכה עם אנשים עצובים; מוסד לאנשים עיוורים, לילדים חרשים־אלמים כמותם לא ראתה במדרון ההרים. ובתי־משפט אף לצעירים. כמוהם בגלבוץ אין.

הבחור הצעיר שהיה מנגן בכנור סובל היה תמיד. «כמו בטוהובן». אמרה שרה חברתה מן הכפר, כך נאה לאחד שמנגן — — —

ובחורי־העיר, כמוהם כבחורי הכפר ביישנים עם הנערות ואינם «אחריהן» לנשקן כשם שהזהירו הילדות אחת את השניה — — —

אלא כאן מדברים הרבה על הכל, הזהירה את עצמה יסכה ואנחנו לא למדנו לגלגל בשיחות מסוג זה. כאן השיחה אינה נובעת מאליה כי יש ליצור אותה כל פעם מחדש. קטעים קטעים ולא חשוב ההמשך.

ולנגד עיניה קבוצת צעירים וצעירות מן העיר שפעם הגיעו רגלי בשעת סופה גדולה. אנשים אז נמלטו לשדות הפתוחים, והם האורחים צנחו עם צעירי המקום לרגלי ההר ושרו שירים נמוכי־קול בלווית מיתרי מנדולינה. על דמעת

אמא שרו שנתגלגלה מעינה „כי את רוחה העצבתי“ — — אלה היו צעירים שהתכוננו לעזוב את העיר ולחיות בכפרים.

ועתה אמר לה ליסכה דוד הכנר :

— תורך את לספר על עצמך.

— על עצמי, אמרה בצחוק-לא-צחוק. אני יכולה לספר הכל בשני רגעים. ואשר לא אמרה היה זה — שרחובות העיר הסלולים לפנייהם והאנשים סביב אינם לטעמה לשם שיחת רעים.

כשנשארה יחידה נשמה לרווחה, והיתה מכונסת כשבולול בתנך עצמה. ואולם לא היתה מרוצה מעצמה.

שרה אחות ריבה סיכמה: לא לימדו אותנו ולא כלום כיצד להיות נשים — — —

* * *

כל אחד כאן כמו שנים: הוא עצמו ועוד מישהו. וראו: האנשים בבתי-הקפה, היושבים לראווה, מהם משוררים, מהם שחקנים וסתם אנשים — כולם נשמות תוהות, המבקשות מפלט מן הבדידות והשיעמום. כל העיר מסכנה ועזובה.

וילדי העוני — כנגינת לוואי לכל — ברחובות ובסימטאות, ובכל עת — כשומרי הזמנים. הם היחידים שאינם עצובים, ואינם יודעים עצבות מהי. בהם נקשר לבה של יסכה לאהבה. ביניהם ראתה את עצמה אחות למדבר, שנתגלגלה כמוהם מדור קדמון של יושבי באהלים.

— מה תביאו את היקר ביותר לביכורים?

— אני אביא את אחי החדש שנולד, שאני אוהבת מן הכל, — אמרה סתורה ועיני שהרזאדה שלה מבריקות מבריקות.

ריח הגמלים של גופם, ברחצה אותם, וצבע השמש השמור בהם מקדם היו לה ליסכה כריחם וצבעם של פרחי-קדומים שנשמרו בהרים, ולא היתה העיר אלא מקסם-שווא.

* * *

לא מפחיד יותר להיות כאן לבד. עתה עליה להקשיב לאיטה לשלווה האחרת של מדבר-העיר, לקולות הדקים הבאים וחודרים מעצמם בקצב של שירים. והנה קול תפילה בא, מגיע מבית-כנסת סמוך, אשר בעיר הערים, בירושלים. קול מרתק, מעורר, מעלה דמעות. כאילו בא להזכיר משהו שלבה חפץ בו והזנויה. אך לא כן. קול תפילה זה איננו הקול שזכרה מילדותה, לא זה שעליו התגעגעה בדמיונה. הוא עצוב ובכיני ומבהיל, לא מלטף ומרגיע, או אולי לבה איננו שומע כמו?

יח.

לאט לך, הזמן, הגתה יסכה, עלי לחשוב בשקט על הרבה דברים, הלא תראני, אני מוכנה — — —

איני מוכנה להיות בת שמונה-עשרה. וזוועה לחשוב על עשרים ויותר. ואולי, הרגיעה את עצמה, אחרי עשרים יודעים יותר טוב איך להיות צעירים? ותזכור חלום ובהלומה עליה ללכת וללכת, ואי הגבול? ובהלומה חית-יער מוזהבת, מתנהלת לאיטה קדימה. אין זאת כי אם רוח טובה היא שנתחפשה להדריכה — והן תועות השתים בסבכי-היער, ובהגיען לקצה היער היתה בת-החלום לבדה, ומכאן אינה זוכרת אלא דלתות רבות מסתובבות ומשתלבות אחת בשניה, אשר כמוהן לא ראתה עד כה, ואיש בכל דלת מופיע ונעלם, כבמשחק-מחזובואים.

איש ואיש אומר דבר מה, או מכריז ואין הדברים ברורים. רק אחד בהם מופיע וחוזר ולוחש. היא ידעה שתזכור ותכיר בבוא היום מה דבר הלחש ההוא הכמוס והמופלא, ומה מלמלו הרוחות לה.

ידעה: מכאן עליה להשלים את הדרך בהקיץ — — —
יש ללמוד, ללמוד וללמוד.

יט.

להוריה של יסכה ארכו מאד הימים עד שהגיעו אל משאת נפשם — לארץ-ישראל, ומשהגיעו הפך כל העבר „פרוזדור הגלות“, כדברי האב, לשעה המתנה אחת בלבד — לשם כניסה להיכל הדרור.

אולם אחרים היו פני הדברים כשעמדו מול פני הבת שגדלה והיתה לנערה. ויסכה לא יסכה שהיתה. ותהום רבה ביניהם: מבט-עין בלבד של האב אין כוחו יפה עתה למשמעת, ודבריו מעוררים מרד נעורים כבוש. היא שהיתה „מאמינה“ בין בלתי-מאמינים נראתה עתה ככופרת במעמד הוריה.

יסכה ראתה את עצמה כאחת שגדלה ולמדה דברים חדשים. ואף הוריה ראתה כאילו עמדו על מקום אחד כל אותו הזמן והאשימה את עצמה שלא שיתפה אותם אל עולמה. הם שהיו עתה בבחינת המציאות של דמיונה שהשתעשעה בו בגעגועיה — לא התאימו לתמונה של עכשיו. זה היה בעבר.

ואך היו רגעים שאצילות אישיותם היציבה והמוצקת פנצח עצמו עוררו בלבה יראת-הכבוד הראוייה להם, כי הם הדת והם התקווה והאמונה השלימה.

טענה הנערה: דעת היא לאו דווקא בתפילה הרגילה, ואני בדרכי שמרתי את האמונה בלבי — — —

אבא הפציר: דת היא זו שבמסורת אבות ואם פגמת בה — נפגמת. עיקום אחד מוליך אל שני ומטה האדם מדרך המוסר ו„דרך-ארץ“.

אלה היו דברים קשים, ולא רק לבתו הוא היו מכוונים דברי האב-הרב, כי אם אל כל „תועים“, אשר לאח-כך הלך ביניהם ודיבר אליהם כדבר אב רחמן לנבוכים — — —

אמא כאבה. אבא בכה.

— אתם שלחתם אותי ולא הייתם כאן, — הוכיחה הבת.

ואמא שומעת ומבינה, ומחרישה.

כ.

רחוק מנוף-התנ"ך, בקומה גבוהה מול חלון ישב הילד שמואל, ששמו כשם סבו, וחיבר את מכתבו הראשון בשפת התנ"ך. מקפל הוא ומקפל את הנייר עד שעשהו קטן מאד. העיף הנייר דרך החלון והודיע: הנה שלחתי מכתב לאלהים, כי סוד לי שרק לו אני יכול לספר. והוסיף על דברו וסיפר: כי גם אנחנו, הגרים בשמים, וכדי להגיע לארץ עלינו לרדת הרבה מדרגות — לא נוכל להבין מתי יגיע המכתב לידו אולם השם, שהוא בבת אחת בכל מקום — מיד ימצאנו. וברגע זה הוא כבר יודע מה שספרתי לו.

זה כל-כך פשוט.

ויסכה אמו הולכת בעקבות הילד ומגלה את עצמה ואת תום-אמונתה. הולכת היא ומתירה אשר נסתבך, הולכת ואוספת אשר אבד לה. וכך תספר לו לשמואל הבן:

בהרי הגלבוע, שם הזמן נצחי ואינו משתנה מימי קדם, יש סלע טמיר, ובסלע ניקרה. ובניקרה מכתב גנוז לאלהים שכתבה פעם ילדה, ושמה יסכה.

אָבִיב עוֹלָה

מאת יצחק פינקל

לנכדתי מנוחה באהבת-נפש
ליום ההולדת הראשון

עֵצוֹן סְרוּק, אֲדַמְדָּם,

מְקָרֵן שְׁמֵשׁוֹת תְּכָלוֹת

מֵאֵזֶן פְּעָמָיו נִפְעֵם

בֵּין זְרוּעוֹת עֲצוּרוֹת נְשִׁימָה.

אָבִיב עוֹלָה, מִמַּפֶּס

מִבְּקִיעֵי מְלֵט זְהוּב

וּמִצְחֹק תְּעֵצוֹן הַשְּׁקוּף.

וְהַזְרוּעוֹת צְמוּדוֹת תְּלוּם